

ІНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

СИЛАБУС

Шифр і назва спеціальності	263 – Цивільна безпека	Інститут / факультет	Навчально-науковий інститут механічної інженерії і транспорту
Назва програми	Охорона праці	Кафедра	Безпеки праці та навколишнього середовища
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова навчання	Українська

Викладач

Євгеній Семенов, Yevhenii.Semenov@khpi.edu.ua

Кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки праці та навколишнього середовища (НТУ «ХПІ»)
Автор понад 100 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідний лектор з курсів: «Правові основи працевохоронної політики та охорони праці», «Числові методи аналізу з охорони праці», «Правові основи цивільного захисту», «Інституційні основи прийняття рішень з попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій»

Загальна інформація про курс

Анотація	Курс присвячений вивченню інституційних основ прийняття рішень з попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на всіх рівнях відповідальності посадових осіб.
Цілі курсу	Формування у майбутніх фахівців здатності творчо мислити, навичок вирішувати складні завдання інноваційного характеру та приймати продуктивні рішення щодо планування та управління заходами цивільного захисту, з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності на першій посаді.
Формат	Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль – іспит.
Семестр	9

Обсяг (кредити) / Тип курсу	4 / Вибірковий	Лекції (години)	6	Практичні заняття (години)	6	Самостійна робота (години)	108
-----------------------------	----------------	-----------------	---	----------------------------	---	----------------------------	-----

Програмні компетентності	<p>ЗК3. Здатність до системного творчого мислення, наполегливість у досягненні мети професійної та науково-дослідницької діяльності.</p> <p>ПК1. Спроможність управляти роботою та стратегічним розвитком колективу в процесі здійснення професійної діяльності, а також діяльністю підприємства, організації в режимі надзвичайної ситуації.</p> <p>ПК2. Знання на рівні новітніх досягнень, необхідні для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері цивільного захисту або охорони праці.</p> <p>ПК4. Здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної діяльності.</p>
--------------------------	--

Результати навчання

ПРН 3. Знати основні концепції цивільного захисту, охорони праці, сталого розвитку і методології наукового пізнання.

ПРН 6. Уміння самостійно планувати виконання дослідницького та/або інноваційного завдання та формулювати висновки за його результатами, розробляти та представляти наукові статті, тези доповідей, реферати, звіти.

ПРН 7. Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних проектів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, збереження здоров'я та працездатності людини в трудовому процесі, з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.

ПРН 20. Розробляти системи управління цивільним захистом, охороною праці, техногенною безпекою підприємств, установ, організацій.

Теми що розглядаються

Тема 1. Організація заходів з попередження та ліквідації наслідків НС в Україні в умовах реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Тема 2. Попередження надзвичайних ситуацій.

Тема 3. Методи підготовки та прийняття рішень в умовах попередження та ліквідації наслідків НС.

Тема 4. Метод експертних оцінок прийняття рішень при попередженні та ліквідації НС.

Тема 5. Методи та моделі прийняття рішень в умовах невизначеності, щодо ліквідації НС.

Тема 6. Управління заходами з ліквідації НС.

Тема 7. Управління заходами з ліквідації НС.

Тема 8. Забезпечення стійкої роботи підприємств, установ та організацій в умовах попередження та ліквідації наслідків НС.

Тема 9. Управління в умовах НС.

Форма та методи навчання. При викладанні використовуються наступні методи: пояснювально-ілюстративний метод використовується при введенні понять, схем, тощо.

При цьому методі навчання діяльність викладача зводиться до подання нового навчального матеріалу, а діяльність студентів – до сприймання, усвідомлення, запам'ятовування матеріалу. Навчальний матеріал при цьому співвідноситься з досвідом студентів наступним чином: вперше повідомляється і засвоюється індуктивним способом – без опори на попередні знання студентів. Наступний метод – репродуктивний метод застосовується під час повторення вивченого на парі, виконання завдання по вивченню матеріалу для самостійного вивчення. Діяльність викладача при цьому – аналізувати відповідь студента, виправляти його помилки; діяльність студентів – відтворювати те, що було зроблено в аудиторії. Репродуктивний метод використовується для формування в студентів уміння застосовувати знання.

Викладач дає завдання, а студенти їх виконують: розв'язують задачі – за зразком, шляхом застосування теоретичних знань, за допомогою вже

відомого способу. Будь-які вправи можуть бути індуктивними дедуктивними або такими, які виконуються за аналогією. Але в усіх випадках маються на увазі дії, які вже неодноразово виконувались.

Система репродуктивних методів сприяє збагаченню студентів знаннями і вміннями, формуванню в них навичок здійснення основних розумових операцій. Для розвитку творчих здібностей студентів потрібні репродуктивні знання.

Методи контролю. Поточний контроль реалізується у формі опитування, захисту практичних робіт, тестів, колоквиумів, виконання індивідуальних завдань, проведення контрольних робіт, ректорських контрольних робіт тощо.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з практичних, індивідуальних занять – за допомогою перевірки виконаних завдань, розрахункового завдання за варіантом.

Семестровий контроль проводиться у формі іспиту відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом.

Семестровий контроль може проводитися в усній формі по білетах або в письмовій формі за контрольними завданнями, а також шляхом тестування з використанням технічних засобів. Форма проведення семестрового контролю зазначається в робочій програмі навчальної дисципліни. Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення оцінки з даної дисципліни.

Студент вважається допущеним до іспиту з навчальної дисципліни за умови повного відпрацювання усіх практичних занять, передбачених навчальною програмою з дисципліни.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1 – Розподіл балів для оцінювання успішності студента для іспиту

Контрольні роботи	Лабораторні роботи	Практичні роботи	КР (КП)	РГЗ	Індивідуальні завдання (Розрахункове)	Іспит	Сума
35	–	35			10	20	100

Критерії та система оцінювання знань та вмінь студентів.

Згідно основних положень ЄКТС, під **системою оцінювання** слід розуміти сукупність методів (письмові, усні і практичні тести, екзамени, проекти, тощо), що використовуються при оцінюванні досягнень особами, що навчаються, очікуваних результатів навчання.

Успішне оцінювання результатів навчання є передумовою присвоєння кредитів особі, що навчається. Тому твердження про результати вивчення компонентів програм завжди повинні супроводжуватися зрозумілими та

відповідними **критеріями оцінювання** для присвоєння кредитів. Це дає можливість стверджувати, чи отримала особа, що навчається, необхідні знання, розуміння, компетенції.

Критерії оцінювання – це описи того, що як очікується, має зробити особа, яка навчається, щоб продемонструвати досягнення результату навчання.

Основними концептуальними положеннями системи оцінювання знань та умінь студентів є:

1. Підвищення якості підготовки і конкурентоспроможності фахівців за рахунок стимулювання самостійної та систематичної роботи студентів протягом навчального семестру, встановлення постійного зворотного зв'язку викладачів з кожним студентом та своєчасного коригування його навчальної діяльності.

2. Підвищення об'єктивності оцінювання знань студентів відбувається за рахунок контролю протягом семестру із використанням 100 бальної шкали (табл. 2). Оцінки обов'язково переводять у національну шкалу (з виставленням державної семестрової оцінки „відмінно”, „добре”, „задовільно” чи „незадовільно”) та у шкалу ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90-100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> - Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах; - вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; - вміння проводити теоретичні розрахунки; - відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; - вміння вирішувати складні практичні задачі 	Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82-89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати складні практичні задачі 	Відповіді на запитання містять певні неточності

1	2	3	4	5
75-81	С	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати практичні задачі 	Невміння використовувати теоретичні знання для вирішення складних практичних задач
64-74	Д	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> - Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; - вміння вирішувати прості практичні задачі 	Невміння давати аргументовані відповіді на запитання; <ul style="list-style-type: none"> - невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; - невміння вирішувати складні практичні задачі
60-63	Е	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> - Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля, - вміння вирішувати найпростіші практичні задачі 	Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля; <ul style="list-style-type: none"> - невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; - невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач
35-59	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом	Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля; <ul style="list-style-type: none"> - істотні помилки у відповідях на запитання; - невміння розв'язувати прості практичні задачі

1	2	3	4	5
1-34	Ф (потрібне повторне вивчення)	Незадовільно	-	- Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - незнання основних фундаментальних положень; - невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

№ з/п	Назва підручників, навчальних посібників, методичних вказівок, каталог інформаційного і матеріального забезпечення
1	2
1.	Конституція України. – К., 1996.
2.	Кодекс цивільного захисту України. ВР України 02.10.2012 р., № 5403 - VI. (із змінами і доповненнями)
3.	Закон України "Про об'єкти підвищеної небезпеки". ВРУ, №2245-III від 18.01.01 р.
4.	Постанова КМУ від 24.03.04 №368 "Про затвердження Порядку класифікації НС за їх рівнями."
5.	Постанова КМУ від 09.01.14 №11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту.»
6.	Постанова КМУ від 26.06.13 №443 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил ЦЗ»
7.	Постанова КМУ від 26.06.13 №444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у НС»
8.	Постанова КМУ від 09.10.13 №787 «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань ЦЗ»
9.	Постанова КМУ від 23.10.13 №819 «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань ЦЗ»
10.	Постанова КМУ від 30.10.13 №841 "Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення НС ТПХ."
11.	Постанова КМУ від 15.02.99 №192 "Положення про організацію оповіщення і зв'язку у НС."
12.	Постанова КМУ від 11.07.02 №956 "Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки."
13.	Класифікатор НС ДК 019:2010. –К.: Держспоживстандарт України, 2010. -19 с.
14.	Постанова КМУ від 24.06.03 №175 "Про затвердження Методики оцінки збитків від наслідків НС ТПХ."
15.	Постанова КМУ від 25.03.09 №253 "Про затвердження Порядку використання захисних споруд ЦЗ (ЦО) для господарських, культурних та побутових потреб."

1	2
16.	ДСТУ Б А.2.2-7:2010. Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів ЦЗ (ЦО) у складі проектної документації об'єктів. –К.:Мінрегіонбуд України, 2010.
17.	ДСТУ 3891-99. Безпека у НС.- К.:Держстандарт, 1999.
18.	Наказ ДСНС України з НС №335 від 12.07.16 р. «Про затвердження Примірного переліку документів з питань ЦЗ, що розробляються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання.»
19.	Наказ ДСНС України з НС №310 від 06.06.14 р. «Про затвердження Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у НС»
20.	Наказ ДСНС України з НС №458 від 08.08.14 р. «Про внесення змін до Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у НС»
21.	Наказ ДСНС України з НС №16-6361/161 від 26.04.17 р. «Про проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань ЦЗ»
22.	Наказ МВС України №98 від 23.02.06 р. «Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів.»
23.	Наказ МВС України №1400 від 12.12.12 р. «Про затвердження Класифікаційних ознак НС.»
24.	Наказ МВС України №113 від 31.01.15 р. «Про затвердження Примірного положення про формування ЦЗ»
25.	Наказ МВС України №579 від 10.07.17 р. «Про затвердження Методики планування заходів з евакуації»
26.	НПАОП 0.00-4.01-08 Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту. Від 24.03.2008 наказ № 53 Держгірпромнагляд Зміни: 16.11.2009 Наказ № 194 Держгірпромнагляд Зареєстровано: 07.12.2009 № 1173/17189 Мінюст України
27.	НПАОП 0.00-4.09-07 Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства. Від 21.03.2007 Наказ № 55 Держгірпромнагляд Зміни: від 25.09.2007 Наказ № 216 Держгірпромнагляд Зареєстровано від 07.11.2007 № 1252/14519 Мін'юст України
28.	НПАОП 0.00-4.12-05 Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. Від 26.01.2005 Наказ № 15 Держнаглядохорон праці України. Зміни від 16.11.2007 Наказ № 273 Держгірпромнагляд, від 30.01.2017 Наказ № 140 Мінсоцполітики Зареєстровано: від 30.01.2017 Наказ № 140 20.02.2017 № 234/30102 Мін'юст України
29.	НАПБ Б.03.002-07 Нормативний акт пожежної безпеки. Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою. – Затверд. наказом МНС від 03.12.2007, № 833.
30.	ДБН В.1.1-7-2002 Державні будівельні норми . Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва. – К. , 2003.
31.	ДБН В.2.5-28-2006 Державні будівельні норми. Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення. – К. : Мінбуд України, 2006. – 80 с. (зміни 1, 2)
32.	ДБН В.2.5-67: 2013 Державні будівельні норми. Інженерне обладнання будинків і споруд. Опалення, вентиляція та кондиціонування. – К.: Мінрегіон України, 2013.
33.	Організація цивільного захисту під час реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні/ О.Я.Лещенко та ін. – К.:ДСНСУ, Інститут державного управління у сфері цивільного захисті, 2017. – 125 с.
34.	Порадник керівнику підприємства, яке не має категорії ЦЗ з чисельністю працівників 50 і менше осіб, щодо відпрацювання документації з питань ЦЗ та проведення об'єктового тренування. - Суми: ДСНСУ, Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД в Сумській обл., 2018. – 62 с.

1	2
35.	Методичний супровід суб'єктів господарювання, що проводять навчання населення діям у надзвичайних, аварійних ситуаціях та в умовах терористичного акту/ Матеріали семінару-практикуму. – Львів: ДСНСУ, 2016. – 179 с.
36.	Методична розробка з організації проведення спеціального об'єктового навчання з питань ЦЗ на об'єктах та системах життєзабезпечення ЖКГ на прикладі КП «Міськводоканал» Сумської міської ради/ Уклад. Давиборщ С.Л., Кудінов В.С., Мухойд М.М. – Суми: ДСНСУ, Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Сумської обл., 2018. – 86 с.
37.	Цивільний захист [підручник] / О.І. Запорожець, В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмурадов та ін. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. – 264 с.
38.	Методичні вказівки до виконання самостійної та практичної роботи «Визначення осередків ураження у НС» з курсу «Цивільний захист» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання /Уклад. Бахарєва Г.Ю., Толстоусова О.В., Букатенко Н.О., Гуренко І.В. –Х.: НТУ«ХП», 2015.-12 с.
39.	Методичні вказівки до виконання самостійної та практичної роботи «Методика визначення радіаційної обстановки при використанні ядерної зброї та авріях на АЕС» з курсу «Цивільний захист» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання /Уклад. Бахарєва Г.Ю., Толстоусова О.В., Гуренко І.В., Букатенко Н.О. – Х.: НТУ«ХП», 2015.-16 с.
40.	Методичні вказівки до виконання практичної заняття «Застосування засобів індивідуального захисту» з курсу «Цивільний захист» для студентів усіх факультетів /Уклад. Кукленко Т.В., Гуренко І.В., Мякий В.О. –Х.: НТУ «ХП», 2007.-15 с.
41.	Методичні вказівки до виконання практичної заняття «Попередження надзвичайних (аварійних) ситуацій на підприємстві (організації, установі)» з курсу «Цивільний захист» для студентів усіх факультетів /Уклад. Корнійчук А.М. –Х.: НТУ «ХП», 2017.-29 с.
42.	Методичні вказівки до виконання практичної заняття «Підготовка та відпрацювання дій з питань ЦЗ на об'єктах СГ у випадку НС» з курсу «Цивільний захист» для студентів усіх факультетів /Уклад. Корнійчук А.М. –Х.: НТУ «ХП», 2017.-16 с.
43.	Методичні вказівки до виконання практичної заняття «Організація і планування евакуаційних дій у випадку НС» з курсу «Цивільний захист» для студентів усіх факультетів /Уклад. Корнійчук А.М. –Х.: НТУ «ХП», 2017.-15 с.
44.	Практикум із курсу «Цивільна оборона» /М.А.Кулакова, В.О.Ляпун, Н.П.Мандрика та ін. за ред. проф. В.В.Березуцького. –Х.: Факт, 2007.-120 с.
45.	Saaty T.L. Decision making with Dependence and Feedback. The Analytic Network Process / T.L. Saaty. Pittsburgh: PWS Publications, 2000. – 370 p.
46.	Абрамов Ю.О. Моніторинг надзвичайних ситуацій. Підручник. / Ю.О. Абрамов, Є.М. Грінченко, О.Ю. Кірючкін, П.А. Коротинський, С.М. Миронець, В.О. Росоха, В.В. Тютюник, В.М. Чучковський, Р.І. Шевченко – Х.: Вид-во АЦЗУ, 2005. – 530 с.
47.	Абрамов Ю.О. Основні поняття та концепція моніторингу небезпечних факторів, як елемент єдиної системи попередження надзвичайних ситуацій / Ю.О. Абрамов, Є.М. Грінченко, В.В. Тютюник, Р.І. Шевченко // Пожежна безпека: Теорія і практика: зб. наук. пр. Акад. пожеж. безпеки ім. Героїв Чорнобиля. – №1 – Черкаси, 2008 – С. 5-8.
48.	Петров Е.Г. Методи і засоби прийняття рішень у соціально-економічних системах / Е.Г. Петров, М.В. Новожилова, І.В. Гребенник. – К.: Техніка, 2004. – 256 с.
49.	Мосов С.П. Базові принципи та структура процесу формування управлінських рішень у сфері пожежної безпеки Держави. / С.П. Мосов // Пожежна безпека: Теорія і практика: зб. науч. пр. Акад. пожеж. безпеки ім. Героїв Чорнобиля – №1 – Черкаси, 2008. – С.78-83.

1	2
50.	Інтроспективний аналіз. Методи та засоби експертного оцінювання: монографія / В.В. Крючковський, Е.Г.Петров, Н.А.Соколова, В.Е.Ходаков; під ред. Е.Г.Петрова. – Херсон: ФОП Гринь Д.С., 2011. – 168 с.
51.	План реагування при виникненні загрози і ліквідації наслідків аварій у разі небезпечних метеорологічних явищ (сильний снігопад, ожеледиця, сніжні занесення) на території В.Ялта. – ГУ МНС України в АР Крим, 2006. – с. 55.

Допоміжна література

1.	ДСТУ ISO 45001:2019 Системи управління гігієною та безпекою праці.
2.	Цивільний захист: навчальний посібник/Бахарєва Г.Ю., Твердохлебова Н.С., Любченко І.М., Гуренко І.В. та ін. –Х.: НТУ«ХП», 2015.-115 с.
3.	Цивільна оборона: навчальний посібник /Кулаков М.А. та ін. –Х.: НТУ«ХП», 2008. – 312 с.
4.	Нефедов Л.И. Модели и методы мониторинга опасных чрезвычайных природных ситуаций на магистральных автомобильных дорогах /Л.И. Нефёдов, Н.Ю. Филь, Ю.Л. Губин // Технология приборостроения. – 2009. – №2. – С. 23-28.
5.	Нефедов Л.И. Модели принятия решений по ликвидации чрезвычайных ситуаций на магистральных автомобильных дорогах / Л.И. Нефедов, В.Е Овчаренко, Н.Ю. Филь, О.Н. Замирец, Ю.Л. Губин // Технология приборостроения. – 2008. – №2. – С. 25-27.
6.	Нефедов Л.И. Управление проектами ликвидации чрезвычайных ситуаций на магистральных автомобильных дорогах / Л.И. Нефедов, Ю.Л. Губин // Актуальные проблемы управления бизнесом, предприятиями и проектами: тез. докл. VI Междунар. научно-практ. конф., Харьков, 2008
7.	Сморозинский С.С. Методы анализа и принятия управленческих решений [Учебное пособие по курсу "Методы и системы принятия решений" для студентов экономико-управленческих специальностей] / С.С. Смородинский, Н.В. Батин – Минск: БКУУ, 2000. – 101 с.
8.	Гудков П.А. Методы сравнительного анализа: учебное пособие / П.А. Гудков; под редакцией профессора А.М. Бершадского – Пенза: Изд-во Пенз. гос. ун-та, 2008. – 81 с.
9	Пономарёв О.С. Нечеткие множества в задачах автоматизированного управления и принятия решения: [уч. пособие] / О.С. Пономарёв – Х.: НТУ «ХП», 2005. – 232 с.
10.	Методичні вказівки до виконання СР «Стійкість об'єктів економіки до ударної хвилі» з курсу «Цивільний захист» для студентів усіх форм навчання усіх спеціальностей /Уклад. Г.Ю.Бахарєва, В.О.Мягкий, О.В.Толстоусова, Н.О.Букатенко. –Х.: НТУ«ХП», 2012.-28 с.
11.	Методичні вказівки до виконання практичної заняття «Відпрацювання прийомів першої (долікарської) допомоги при нещасному випадку з використанням тренажера» з курсу «Цивільний захист» для студентів усіх факультетів /Уклад. І.В. Гуренко, Є.О. Семенов. –Х.: НТУ «ХП», 2012.-16 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. <http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
2. <http://www.president.gov.ua> - Офіційне інтернет-представництво Президента України.
3. <http://www.rada.gov.ua> - Офіційний сайт ВР України.
4. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Держ. комітету України з промислової безпеки, ОП праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).

5. [http:// web.kpi.kharkov.ua/](http://web.kpi.kharkov.ua/) – Сайт кафедри «ОП та НС» НТУ «ХПІ».
6. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Таблиця 3 – Перелік дисциплін

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Основи професійної безпеки та здоров'я людини	Організаційно-технічне забезпечення аудиту з професійної безпеки робочих місць галузі
Техногенна та екологічна безпека в умовах виробничо-господарської діяльності	Експертиза та обстеження у сфері промислового будівництва та цивільного захисту
Безпека праці та професійні діяльності	Регіональна техногенна та промислова безпека в умовах сталого розвитку

Провідний лектор

к.т.н., доц. Євгеній СЕМЕНОВ

(посада, звання, ПІБ)

_____ (підпис)